

Нечасва І.А.
кандидат економічних наук, доцент
Шиловець І.О.
студентка гр. ФЕУ-310
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

ПРОБЛЕМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ

Фактором, що породив зміни у багатьох сферах життя, зокрема у сфері публічного управління, є воєнні дії в Україні. Владі терміново потрібно було приймати рішення щодо нової моделі управлінського зв'язку з регіонами. Причому найбільше зусиль потрібно було прикласти саме до тих регіонів, що найбільше страждали і наразі страждають від ворожої агресії. Налагодження ефективної комунікації так званого “центру” з регіональними владами є ключовим елементом публічного управління, бо саме комунікація, розподіл повноважень (внаслідок децентралізації) є тими ресурсами, за допомогою яких можна досягти цілей регіонального розвитку. Система публічного управління в Україні наразі поставлена в надскладні умови – в країні розпал війни, що є прямою загрозою для національної безпеки [1, с. 46]. В результаті цього, публічне управління та адміністрування в умовах воєнного стану має свої характерні особливості та механізми розвитку, що потребують системного прийняття управлінських рішень та механізмів розробки стратегічних планів на загальнодержавному та регіональному рівнях. Запровадження воєнного стану завжди викликає шоківий вплив на різні сфери життєдіяльності держави і суспільства. Це пов'язано як з інституційно-правовими змінами, що виникають у цьому випадку, так і з головною причиною запровадження такого стану – військовою агресією ззовні, а відтак і з різкою трансформацією цілої низки неформальних інститутів, що слідує за нею.

Тому слід акцентувати увагу на низці проблем, які гальмують, а подекуди й унеможливають перехід на нові стандарти публічного управління в контексті повоєнної відбудови. І основною проблемою є незавершеність реформи місцевого самоврядування та адміністративно-територіальної реформи. Ця незавершеність дала початок розвитку тенденції посилення владної вертикалі. Це можна пояснити тим, що або регіональна влада не в змозі самостійно приймати ефективні рішення, або центральна влада виявилася сильнішою і здатна впливати на дії місцевої влади [2]. Так, можливо в умовах війни така тенденція є позитивним фактором, але все ж таки зараз важко передбачити коли закінчиться воєнний стан і тому, чим більше в Україні будуть такі умови (воєнні), тим більше буде посилюватися централізація. Слід наголосити, що такий процес, як посилення владної вертикалі неоднорідний (в залежності від регіону). Тобто «владна увага» прикута більше до тих регіонів, які найбільше постраждали і є наразі проблемними.

Іншою проблемою у даній сфері є те що, управлінські функції між центральними органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства щодо здійснення ними повноважень у сфері публічного управління в нашій країні значною мірою недоврегульовані. І ця «недоврегульованість» розвивається, у поганому сенсі цього слова, на тлі воєнних дій, що відбуваються.

У воєнний час можна спостерігати як сформувалася така собі регіональна спеціалізація. Східні та південні регіони найбільше потерпають від ворога, а відповідно їм потрібна більша підтримка та взаємодія з органами центральної влади, але це все повинно відбуватися з позиції децентралізації [3]. Тому таким регіонам потрібно більше зусиль та ресурсів для вирішення нагальних питань.

Якщо говорити в регіональному контексті, то ще однією надважливою проблемою є дуже великі втрати серед територіальних громад в демографічному контексті. Це пов'язано з тим, що дуже велика кількість громадян переїхала жити в більш безпечні регіони країни або виїхала за її межі. Як наслідок, ми спостерігаємо спад економіки, який сильно вплинув на місцеві бюджети. Проте порівнювати було б неправильно, оскільки рівень збитків, завданих громаді, різний [4]. Тобто бачимо нерівномірність спаду економіки у різних регіонах країни, в залежності від ступеня ураження від ворожої агресії.

Ще одною наявною проблемою є проблема людських ресурсів в місцевому самоврядуванні, і це пов'язано не тільки з відтоком людей у зв'язку з війною. Вказана проблема мала місце і раніше, оскільки працювати в органах місцевого самоврядування не було престижним. І наразі вона зберігається і сьогодні, через брак людського ресурсу і його матеріальної зацікавленості. Після завершення та під час війни весь основний тягар відновлення певної місцевості буде залежати саме від діяльності органів публічної влади.

Реконструкція та відновлення інфраструктури в умовах війни – це те складне питання, чіткої відповіді на яке немає. Деякі вважають, що недоцільно відновлювати і будувати в такі часи, а інші, навпаки, підтримують таку думку. Бо, по-перше, це економічно доцільно, по-друге, відбувається розвиток та відновлення регіону, а по-третє, регіон повинен функціонувати і саме відбудова в умовах війни забезпечує належне функціонування. І те, що в регіоні щось відновлюється свідчить про те, що місцева влада розуміє, яке значення мають такі процеси і для регіону в цілому, і для громадян, що там живуть. Тому руйнування інфраструктури та економічних ресурсів в регіонах, що постраждали внаслідок війни, вимагає складних процесів реконструкції та відновлення. І саме ефективне публічне управління вимагає планування та реалізації цих процесів на регіональному рівні.

Ще однією проблемою, що блокує ефективність механізмів публічного управління є корупція, яка, на жаль існує і на регіональному рівні. Наприклад, останнім часом спостерігаються непоодинокі випадки зловживань, пов'язаних з уникненням оподаткування, розподілом гуманітарної допомоги, розподілом земельних ресурсів, виїздом чоловіків призовного віку за кордон тощо.

Зважаючи на всі вищенаведені фактори, що впливають на ефективність публічного управління в регіоні, слід знайти шляхи рішення, тобто створити

певні умови, щоб розвиток проблем припинився. Треба чітко «регіоналізувати» пріоритети розвитку, тобто спочатку створити групи регіонів, наприклад: прикордонних з ЄС, прикордонних з Росією та Білоруссю, приморських, центральних, тих, які постраждали від бойових дій та ті, які знаходяться в зоні ризику через ракетні обстріли (мають певні об'єкти, які «цікаві» ворогу). Такий розподіл дозволить для кожної групи регіонів розробляти стратегічні плани, місії яких будуть стосуватися саме певної групи. Відповідно до цього у різних регіонах будуть свої пріоритети розвитку, задачі, цілі та проблеми, які, у певних умовах (воєнних), потрібно ефективно реалізовувати.

Проблеми публічного управління в умовах війни в Україні в регіональному аспекті вимагають комплексного та обізнаного підходу. Важливо забезпечити безпеку, соціальну стабільність та регіональний розвиток шляхом ефективного публічного управління, співпраці з міжнародними партнерами та урахування специфіки регіонів. Такий підхід сприятиме подоланню наслідків військового конфлікту та відновленню регіональної стабільності та розвитку в Україні. Вирішення проблем публічного управління має бути не тільки для того, щоб відбулася оптимізація процесів управління у тих умовах, що є зараз, а й таким, щоб і у поствоєнний час ці проблеми не нагадували про себе і держава та її регіони змогли розвиватися без повернення до минулих проблем. Тобто вирішувати потрібно вже сьогодні. Слід додати, що розв'язання даних проблем вимагає ефективної координації, діалогу між різними регіонами та різними рівнями влади.

Література:

1. Миколюк А. В. Публічне управління в умовах військового стану: питання ефективності. Механізми публічного управління. 2022. Вип. 29. С. 45–48. Режим доступу: <http://www.pag-journal.iei.od.ua/archives/2022/29-2022/8.pdf>DOI
2. Борщевський В. В., Василиця О. Б., Матвеев Є. Е., 2022. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. Режим доступу: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/2_2022/5.pdf
3. Відновлення України. Регіональний аспект. Режим доступу: <https://rpr.org.ua/news/vidnovlennia-ukrainy-rehionalnyy-aspekt/>
4. Ленгер Я.І. Реалії місцевого самоврядування в умовах війни. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Збірник тез доповідей Шостої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 23 грудня 2022 р.). Режим доступу: https://decentralization.gov.ua/uploads/attachment/document/1269/%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96_%D0%A8%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B0_%D0%A9%D0%9D%D0%9F%D0%9A_%D0%9C%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%86%D0%B8%D0%BF%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_%D1%80%D0%B5%D1%84%D0%BE%D1%80%D0%BC%D0%B0.pdf